

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrasi mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

АБУ АЛИ ИБН СИНОНИ “ТИБ ҚОНУНЛАРИ” АСАРИНИНГ ТАРИХИ ВА ЗАМОНАВИЙ ТИББИЁТДАГИ РОЛИ (ТИБ ҚОНУНЛАРИ АСАРИНГ 1000 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ).

Сатимов Шавкат Хасанович

Тошкент Тиббиёт Академияси Урганч филиали

Абу Али Ибн Сино доктор, файласуф, математик, созанда, шоир, буюк олим бўлиб, унинг асарлари фаннинг 29 йўналиши бўйича қолган. Ибн Синонинг “Тиб қонунлари” асари минг йиллик тарихга эга долзарб илмий меросдир. «Ал-Қонун фи-т-тиб» («Тиб қонунлари») бутун жаҳон тиббиёти таракқиётида бекиёс аҳамият касб этган асарлардан ҳисобланади. У 1025 йиллар атрофида ёзилган ва минг йилдан ортиқ вақт мобайнида тиббиёт илм-фанида асосий қўлланма бўлиб хизмат қилган.

Тиб қонунлари **5 китобдан** иборат бўлиб унда соғлиқ ва касаллик ҳақида умумий назариялар, оддий дорилар (ўсимлик, минерал, ҳайвонот маҳсулотлари), касалликлар ва уларнинг белгилари, даволаш усуллари, мураккаб дорилар масалаларига мукамал тўхталиб ўтилган.

Асар энциклопедик табиатга эга: тиббиётнинг назарий асослари, касалликлар, уларнинг белгиларини аниқлаш, даволаш усуллари ва доришунослик ҳақида батафсил маълумот беради. Илмий манба сифатида қадрланиб асар XII–XVII асрларда Европада латин тилига таржима қилинган ва фойдаланилган.

Шарқ ва Ғарб тиббиётини боғлаган: юнон, ҳинд ва ислом тиббий меросини умумлаштириб, янги илмий тизим яратган.

Асардаги асосий ғоялар

- Соғлиқ ва касалликнинг **тўрт хил мизож назариясига** боғлиқлиги.
- Касалликларни **анатомия ва физиология** асосида тушунтириш.
- Соғлом турмуш тарзи, овқатланиш, ҳаракат, тоза ҳаво, уйку ва рухий ҳолатнинг аҳамияти.
- Даво усулида **табiiй воситалар** (ўсимликлар, минераллар, диета) ва баъзан жарроҳлик амалиётларидан фойдаланиш ғоялари олдин сурилган.

«Тиб қонунлари»нинг дунё цивилизациясидаги ўрни бекиёс ҳисобланади. Асар 700 йилдан ортиқ даврда **Европа тиббиётида асосий дарслик** бўлиб хизмат қилган. Замонавий тиббиётдаги баъзи тушунчалар (эпидемиология, иммунитет, психосоматика)нинг илдизлари Ибн Сино таълимотида мавжуд. Университетларда Ибн Синонинг номи «**Avicenna**» сифатида тилга олинган ва у Ғарбда ҳам “табиблар шоҳи” деб юритилган.

1000 йиллик муносабати билан таҳлил. Бу сана фақат тарихий юбилей эмас, балки Ибн Синонинг илмий меросини **қайта ўрганиш ва замонавий тиббиёт билан уйғунлаштириш имкониятидир.** Унинг асарлари орқали: тиббий этика, инсон саломатлигини сақлашда профилактиканинг аҳамияти, табиат ва инсон ўртасидаги уйғунлик ғоялари янада долзарб бўлиб қолмоқда. Миллий меросимиз сифатида, Ибн Сино асарларини ёш авлодга етказиш ва тиббиёт таълимида илмий-тарихий манба сифатида фойдаланиш муҳим. Хулоса қилиб айтганда, «Тиб қонунлари»нинг **1000 йиллиги** Ибн Синонинг инсониятга қилган бекиёс хизматларини эслатибгина қолмай, балки замонавий тиббиёт, биотехнология ва соғлом турмуш концепцияларини такомиллаштиришда ҳам рухий-маънавий дастурий ламалдир.